

Boek 'Tot de bodem' wil aanzetten tot grondig maatschappelijk debat over landbouw

Deze week verschijnt het boek 'Tot de bodem: de toekomst van de landbouw in Vlaanderen'. In 12 hoofdstukken laat KULeuven-historica Maïka De Keyzer 27 Vlaamse onderzoekers en experts aan het woord die, elk vanuit hun invalshoek, de huidige uitdagingen van de landbouwsector omschrijven en mogelijke toekomst(re)evoluties schetsen. Door een veelheid aan stemmen een forum te geven, wil De Keyzer momentum creëren voor een grondig maatschappelijk debat over landbouw in Vlaanderen. Al is de stem van de klassieke landbouworganisaties afwezig, volgens de auteur "omdat die al voldoende wordt gehoord".

🕒 16 JANUARI 2023 – LAATST BIJGEWERKT OM 16 JANUARI 2023 18:18

Lees meer over:
landbouw algemeen

Beleid

Het boek start met een bijdrage van het Centrum voor Agrarische Geschiedenis (CAG) over het landbouwbeleid in België dat aan de basis ligt van ons huidig landbouwsysteem. Bio-stem Kurt Sannen pikt daarop in met bespiegelingen over het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Sommige beleidskeuzes van de grote Eurocommissarissen Mansholt en McSharry die de Europese landbouw en economie na WOII weer op het spoor moesten krijgen, liggen nog steeds aan de basis van het huidige landbouwmodel. Toch kan het GLB volgens Sannen een krachtig middel zijn om verandering in het verdienmodel en de landbouwpraktijken teweeg te brengen. KULeuven-expert Laurens De Meyer pleit verderop in het boek dan weer voor een landbouwbeleid dat expliciet gekoppeld wordt aan een voedselbeleid. Door een meer plantaardig dieet aangevuld met kwalitatieve zuivel en vleesproducten te promoten, kan dat beleid zowel de volksgezondheid verbeteren als de landbouw verduurzamen.

Natuur

Verder gaat het over de relatie tussen landbouw en natuur, het verlies aan biodiversiteit en de gevolgen van klimaatverandering zoals droogte. Er worden door verschillende auteurs en wetenschappers concrete aanbevelingen gedaan en oplossingspaden gesuggereerd. Volgens ILVO-U-Gent onderzoeker Frederik Gerits en zijn collega's van ILVO, UGent en HOGENT is de perceelsgerichte aanpak van agro-milieumaatregelen en subsidies voor individuele landbouwers om het verlies aan biodiversiteit aan te pakken te weinig doeltreffend. Het succes daarvan is te sterk afhankelijk van het andere landgebruik in de omgeving, zoals openbare bermen en private tuinen. Collectieve inspanningen op landschaps- en lokaal niveau die rekening houden met de karakteristieken van het landschap en de bedrijven ter plaatse, hebben meer effect.

Op vlak van water is de boodschap van de ILVO- en Inagro-experten duidelijk: landbouwers kunnen zelf het heft in handen nemen om beter bestand te zijn tegen de gevolgen van droogte en extreme regenval. Dat kan soms met simpele ingrepen in het landschap zoals het plaatsen van stuwen om water te bufferen in grachten of door peilgestuurde drainage in eigen perceel. Ook gerichte aanpassingen in landbouwpraktijken zoals minder frequent machinaal bewerken van het veld zijn belangrijk om bodemcompactie tegen te gaan en water beter te laten infiltreren. Bufferen van overtollig winterwater gebeurt dus best in het landschap en in de grond, maar kan ook in bufferbekkens zodat het later gebruikt kan worden bij droogte.

In een hoofdstuk door KULeuven-onderzoeker Tessa Avermaete lezen we een pleidooi voor nuance in het debat rond grootschalige versus kleinschalige landbouw. Het zijn relatieve begrippen, en we zullen in de toekomst zeker ook de productievere, hoogtechnologische en gespecialiseerde landbouw nodig hebben. Bovendien is er volgens Avermaete dringend nood aan herbebossing in Vlaanderen.

Het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) en de organisaties FIAN, Voedsel Anders, Broederlijk Delen en Bioforum breken op hun beurt een lans voor een agro-ecologische transitie. Zij zien heil in een landbouw gebaseerd op natuurlijke plaagbestrijding en grondgebonden veeteelt.

Machtsverhoudingen in de keten

Ook de machtsverhoudingen in de agrovoedingsketen komen aan bod in het boek. Bioboer en landbouweconoom Bavo Verwimp kaart het onevenwicht aan tussen landbouwers als primaire producenten en de voedingsindustrie en retail als afnemers. Specifiek voor de biosector ziet hij heil in een

biosupermarkt 2.0 gebaseerd op de korte keten en rechtvaardige prijzen voor alle schakels. Hij richt zijn blik op de steden waar kleine, coöperatieve winkelconcepten oppoppen, met wisselend succes. Een retail op mensenmaat is wat hij naar voren schuift.

Oxfam België en Broederlijk Delen pleiten eveneens voor rechtvaardige prijzen maar richten hun blik op het Zuiden. Onze lage prijzen voor landbouwproducten zetten niet alleen landbouwers in het Noorden onder druk, maar verstoren ook de markt en ontwikkeling in het Zuiden. De Christelijke vakbond ACV tot slot kaart het gebrek aan van een degelijk arbeidsstatuut voor seizoensarbeiders.

“

Het boek is geen snoepdoos waaruit naar hartenlust deeloplossingen kunnen worden geselecteerd

Maïka De Keyzer - KULeuven - Denktank Minerva

The book cover features a photograph of a field. The foreground is filled with green plants and small, light-colored flowers. The middle ground shows a vast field of golden-brown crops, likely wheat or corn, stretching towards the horizon. The sky is a clear, pale blue. The title 'Tot de bodem' is printed in large, white, sans-serif font across the middle of the cover. To the right of the title, the subtitle 'De toekomst van landbouw in Vlaanderen' is written in a smaller, white, sans-serif font. At the top left, the editor's name 'Maïka De Keyzer (red.)' is printed in a small, white, sans-serif font. At the bottom left, the publisher's name 'UNIVERSITAIRE PERS LEUVEN' is printed in a small, white, sans-serif font.

Maïka De Keyzer (red.)

Tot de bodem

De toekomst
van landbouw
in Vlaanderen

UNIVERSITAIRE PERS LEUVEN

27 experts in 12 uiteenlopende hoofdstukken

Het is indrukwekkend dat zo'n verscheidenheid aan experts samenwerkten aan een boek over landbouw. Het spanningsveld tussen de verschillende hoofdstukken maakt dit een verdienstelijke poging tot de start van een genuanceerd debat. De lekenlezer kan ook de onzichtbare alomtegenwoordigheid en verwevenheid van landbouw in onze maatschappij en in ons dagelijks leven opvallen. Landbouw is ons voedsel, ons landschap, onze klimaat- en waterbuffer, onze werkgelegenheid, economie, enzovoort.

Als kernlid van de progressieve denktank Minerva vindt initiatiefnemer Maïka De Keyzer dat een geïntegreerde en domeinoverschrijdende kijk op landbouw nodig is. Volgens haar maakt het boek duidelijk dat gemorrel in de marge of ad-hocbeslissingen de complexe problemen niet zullen oplossen. Ze wijst er in haar inleidende voorwoord op dat het boek geen snoepdoos is waaruit naar hartenlust deeloplossingen kunnen worden geselecteerd. De voorstellen op het vlak van één subdomein vallen of staan met de implementatie van voorstellen in andere subdomeinen, zo stelt ze.

Die visie maakt het des te opvallender dat de stem van het huidige beleid en van de klassieke landbouworganisaties afwezig is in het boek. De Keyzer redeneert dat die stem al voldoende gehoord wordt. Dat is meteen ook één van de veelgehoorde kritieken op het boek. Bij een aantal wetenschappers die een bijdrage hebben geleverd, is ook te horen dat ze achter de inhoud staan van de hoofdstukken, maar niet achter de inleiding en het slot dat initiatiefnemer De Keyzer formuleerde.

Debatavond met Dirk Draulans en Zuhal Demir

Het is ook uitkijken naar de debatavond die Knack, KULeuven en denktank Minerva organiseren naar aanleiding van het boek. Op 30 januari treedt Maïka De Keyzer er in gesprek met Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir (N-VA) en Heleen De Smet, beleidsmedewerker van Bond Beter Leefmilieu. Het debat wordt gemodereerd door Knack-journalist Dirk Draulans. Toen dat panel bekend werd gemaakt op Twitter kwamen er al snel heel wat reacties op de afwezigheid van een stem uit de landbouw. Daarom werd ABS-voorzitter Hendrik Vandamme alsnog toegevoegd aan het panel. Benieuwd wat de reactie is van één van de stemmen uit de klassieke landbouworganisaties op het boek.

Over de auteur

Maïka De Keyzer (°1987) studeerde geschiedenis aan de Universiteit Antwerpen en doctoreerde over het succes van inclusieve commons, waarbij collectief grondbezit en collectieve actie de grondslag vormen. Ze is docent sociaal-economische en ecologische geschiedenis aan de KU Leuven. Ze is ook auteur bij weekblad Knack en kernlid van de progressieve denktank Minerva.

Het boek 'Tot de bodem' is op 16 januari verschenen bij Universitaire Pers Leuven. Het is te koop als paperback en gratis te downloaden als e-book. [Tot de bodem – Leuven University Press \(lup.be\)](#)

Beeld: ILVO

VILT vzw

Koning Albert II Laan 35
1000 Brussel
Belgium

Contact

T • 0473 59 41 39
M • info@vilt.be

Volg ons op:

screenreader.visit us on our facebook page: <https://www.facebook.com/vilt.nieuws/>
screenreader.visit us on our twitter page: https://twitter.com/vilt_nieuws
screenreader.visit us on our linkedin page: <https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/>
screenreader.visit us on our instagram page: <https://www.instagram.com/vilt.nieuws>

© 2024 VILT vzw, all rights reserved |

[Privacy policy](#)
[Copyright](#)
[Cookie Policy](#)

Webdesign by Who Owns The Zebra